

„С ТЕБЕШИР И МОЛИВ” КАТО ФЕНОМЕН НА ИНДИВИДУАЛНОТО

Да се пише за новоиздадената книга „С тебешир и молив” на Александрина Шаханова е невероятно предизвикателство. То започва още от заглавието, свързано с възрожденската мисия на учителя в нашето общество, и се доутвърждава от подзаглавието „Из спомените на една учителка”.

И така, още заглавието и подзаглавието очертават смисловите полета на тази интересна книга – съвременното българско училище и животът на една учителка по български език и литература. Книгата е посветена на паметта на учителя Веселин Милушев, когото Ал. Шаханова нарича „моят учител в преподавателската практика” (с. 4). Заключение е съвсем кратко и посочва кои са първите адресати на книгата: „Написах тази книга най-вече за децата си и за моите ученици – за тези, у които са поникнали и дали плод зрънцата, посяти от мен с много много любов.” (с. 281).

Там читателят ще се запознае с разкази за надежди, страдания и възторзи на една дълбоко лична, житейски изстрадана повест. Това е книга за съдбата на една жена, решила да следва докрай мечтата си. А тя е формулирана още в първа глава, онасловена „Мечтата”: „Мечтата ми да стана учителка се зароди още когато бях в прогимназията...”. С това изречение се отключва семантичната верига на текста, който експлицира тематична обхват на един живот, отдаден на личната себеизява. В цялата книга личността на авторката „диша” в различните типове изказ – в разсъжденията, в описанията, в повествованието. Така прочитът на тази книга се превръща в прочит на цяла една епоха от новото българско образование. Читателят пътува по пътищата на България, от Русе до София, а по-късно – и до Родопите. Пространството на текста мени непрекъснато своя обхват – редуват се картини от учебни часове и лични преживявания в Русе и Родопите; попадаме в онази зона, наречена

„учителска стая“; присъстваме на педагогически съвети; срещаме се с деца и родители от различни краища на родината...

Времето в книгата тече линейно, неумолимо напред, за да опише университетското образование и професионалния дебют на Александрина Шаханова. Кой е нейният „втори университет“ се изяснява в четвърта глава от повествованието – това е училището! Така задушевно, така топло и искрено Ал. Шаханова описва професионалната атмосфера в родното училище. Авторката води своя читател умело за ръка по страниците на тази автобиографична книга не само със споделените спомени, но и с въздействащия начин, по който са въведени героите в романа. Впечатляващ е подходът на Александрина Шаханова, с който тя пристъпва към обрисовката на събития, герои и характери. Откроява се ясно заявената авторова оценка за хора, действително живели; за хора, оставили следа не само като професионалисти в своята област, но и в личен семеен план. Ал. Шаханова остава докрай вярна на своя творчески почерк – да представя нещата от първо лице единствено число. Впрочем този белег на нейния авторски стил е показан още в самото подзаглавие на текста. Впечатление прави и умението на Ал. Шаханова да интерпретира сериозни събития от националния живот (главата „Ехо от „Възродителния процес“ може да остави читателя дълбоко замислен от прочетеното). Усещането за горчивина, за несъстояла се споделимост е лайтмотивът в главата „Учителко, ухапвам ти ръка...“ Травестията шокира, травестията озадачава, читателят бърза да открие как така думата *целувам* е намерила своя смислов антипод *ухапвам*. Може би тук се крие резигниращото чувство на авторката, че невинаги трудът ѝ е оценен по достойнство, макар тя да притежава всички отличия на педагогическия успех: званието „старши учител“; най-високата квалификационна степен в системата на българското образование (I клас-квалификация, придобит в Централния институт за усъвършенстване на учители в София); множество публикации в различни сборници и в специализираните списания „Български език и

литература” и „Родна реч”; изнасяне на редица открити уроци; методическа дейност в Родопите... Страница след страница текстът линейно и неумолимо разкрива житейската съдба на Александрина Шаханова. Разбираме, че тя е една успяла жена в личен и професионален план. Макар времето да слага край на реалната педагогическа практика в училище, то не може да сломи духа на една жена, решила винаги да следва себе си.

Стилът на разказа е лек, достъпен и четивен – особеност, която показва голямото уважение на авторката и към българския език, и към читателя.

Галерията от снимки в края на книгата разкрива превъплъщенията на човека по пътя. Оптимистично и с известна доза самочувствие звучат и финалните страници на текста. В тях се откроява автоцитатът от „Аналекта”:

То продължавам да пея,
да танцувам,
да пиша...
Да дишам!

Според римския граматик Теренциан Мавър, живял във II в. сл. Хр., „Habent sua fata libelli” („Имат своя съдба книгите”). Има я и автобиографичната книга „С тебешир и молив (Из спомените на една учителка)” на Александрина Шаханова. В тази книга се преплитат интересни разкази за хора, които са наши съвременници; затова ако я прочетем, със сигурност ще обогатим познанието си и за самите нас.

Иво БРАТАНОВ

Александрина Шаханова. С тебешир и молив (Из спомените на една учителка). Редактор Надежда Радева. Русе, Издателство „Авангард принт”, 2013, 308 с.

